

Nu tillämpar man väldigt selektiv jakt och det är faktiskt bra för miljövärden här.

Många arter nära utrotning

- Tidigare i veckan släpptes WWF:s Living Planet Report 2020, som granskar tillståndet på planeten.
- Rapporten visar att bestånden av vilda ryggradsdjur - så som däggdjur, fiskar, fåglar, groddjur och kräddjur - i genomsnitt har minskat med 68 procent mellan 1970 och 2016. Orsakerna är bland annat avskogning, ohållbart jordbruk och handel med vilda djur
- I Europa och Centralasien har bestånden i snitt minskat med 24 procent, i Asien och Stillahavsområdet 45 procent och i Afrika 65 procent. KÄLLA WWF

Nuno Roxo guidar i nationalparken Vale Do Guadiana. Han är

PORTUGALS NATUR FYLLS ÅTER MED LIV

En ny rapport visar att det står illa till med jordens biologiska mångfald. Men allt är inte nattsvart. Dagens ETC har besökt Portugal, där det tidigare utrotningshotade iberiska lodjuret är tillbaka.

TEXT: JOHAN AUGUSTIN

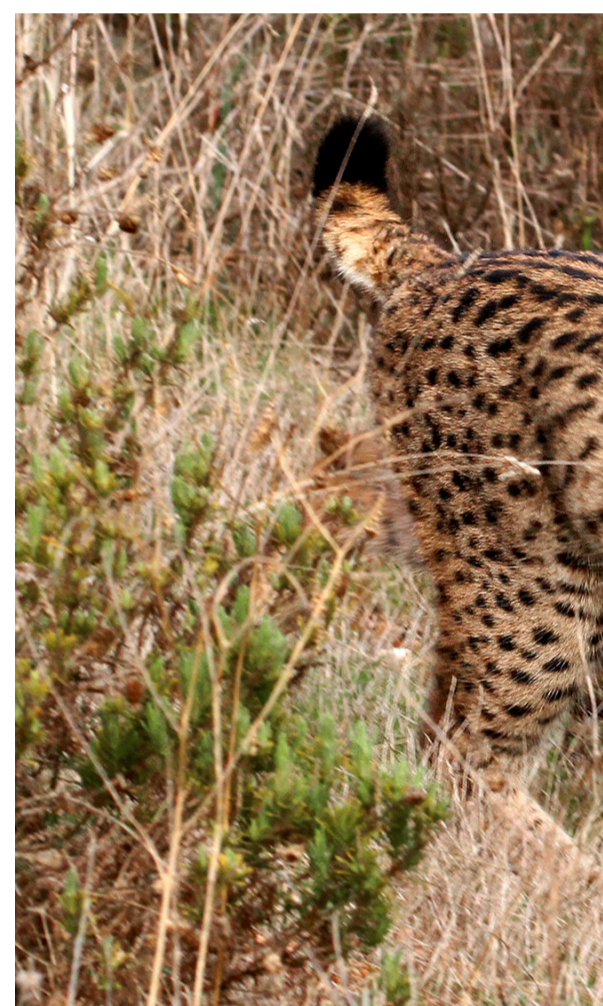
WWF:s Living Planet Report publiceras vartannat år och visar hur det står till med världens biologiska mångfald. Den dystra rapporten konstaterar, återigen, att vi kan vara på väg mot det sjätte massutdöendet på jorden alltså eftersom mångfalden minskar. Årets nyhet är ett globalt index som visar siffrorna för världens ryggradsdjur, där många närmar sig utrotning på grund av mänskliga aktiviteter. Det finns dock vissa ljusglimtar. Om mänskligheten anstränger sig kan vi inte bara sakta ner utvecklingen, utan till och med vända den, enligt rapportförfattarna. Men det kräver snabba och kraftfulla åtgärder. Ett positivt exempel på hur det kan gå till återfinns i Portugal. Här har en däggdjursart - som tidigare räknades som en av världens mest utrotningshotade kattdjur - fått mänsklig hjälp tillbaka till den portugisiska vildmarken, där den inte sågs till på fyra decennier. Det iberiska lodjuret, som även kallas panterlo, förekommer enbart på den iberiska halvön och har sedan många år tillbaka en växande population i Spanien. I Portugal

återinfördes arten, som är en tredjedel i storlek jämfört med de europeiska lodjur som lever i till exempel Sverige, för fyra år sedan. Kattdjuret har sedan dess bestämt klöst sig fast i det torra busklandskapet i sydöstra delen av landet. I dag lever det minst 150 individer i Alentejo-regionen nära den spanska gränsen.

Inte längre kritiskt hotade

Hettan är tryckande och visar över 40-graders strecket när Dagens ETC följer med naturguiden Nuno Roxo på en vandring genom nationalparken Vale Do Guadiana som går genom dalgångarna till floden Guadiana. I det torkade landskapet är gräset gult och har inte sett regn på flera månader. Vandringen följer en smal viltstig in i busklandskapet där några kaniner snabbt försvinner bort. Det ser lovande ut för lodjurens återhämtning, men Nuno erkänner att han enbart skymtat det skygga kattdjuret vid ett tillfälle. Han berättar att lodjuren brukar ligga i bakhåll vid fårhagarna. - Där fångar lodjuren rävar som kommer hit för att döda lammen. Så det gillar markägarna!

Om vi har 750 honor totalt på den iberiska halvön så har vi en hållbar stam.

Det totala antalet iberiska lodjur i Spanien och Portugal är

Det totala antalet iberiska lodjur i Spanien och Portugal beräknas vara omkring 1 000, så katterna har gått från status kritiskt hotade till hotade. På den iberiska halvön finns fyra avelscentrum, varav ett i Portugal, som föder upp lodjur och sätter ut dem i vildmarken. För att säkerställa livskraftig genetik är det viktigt att kattjuren rör på sig för att förhindra inavel, så därför skapas vildmarkskorridorer mellan Portugal och Spanien. - Vi försöker utöka deras territorium, säger João Alves på ICNF-kontoret i staden Mértola. ICNF (Instituto da Conservação da Natureza e das Florestas) är en statlig myndighet som ansvarar för landets miljöprojekt. Fem år in lodjursprojektet är João Alves nöjd med resultatet och hoppas att bättre korridorer ska få antalet lodjur att öka ytterligare. - Om vi har 750 honor totalt på den iberiska halvön så har vi en hållbar stam, säger han.

Vildmarksområden utökas

I våras föddes 50 lodjursungar i nationalparken Vale Do Guadiana. Eftersom varje lodjur kräver omkring tio kvadratkilometers territorium och den totala ytan där det i dag

positiv till att medvetenheten ökar i Alentejo.

BILD JOHAN AUGUSTIN

Lodjur på väg tillbaka

- För 50 år sedan fanns det tusentals iberiska lodjur på den iberiska halvön, ett antal som minskade till under 100 individer för 20 år sedan.
- Jakt och förstörda livsmiljöer, samt kaninpest – som kom till Europa under 1950-talet från Sydamerika för att kontrollera vildkaninbestånden – gjorde att lodjuren höll på att utrotas i det vilda.
- I dag är det främst bristen på mat och kollisioner med bilar som utgör hoten, så därför byggs många tunnlar under motorvägar för att undvika trafikolyckor.
- Varje år föds det omkring 50 lodjursungar i fångenskap som sedan sätts ut i vildmarken.

Lodjur som fötts upp i fångenskap och sedan satts ut. BILD ANTÓNIO TAVARES/DVAAC/ICNF

omkring 1000, så katterna har gått från status kritiskt hotade till hotade.

BILD CARLOS CARRAPATO

João Alves och Olga Martins arbetar på ICNF, en statlig myndighet som ansvarar för landets miljöprojekt.

BILD JOHAN AUGUSTIN

Dinis Cortes tar med turister på fågelskådning i Alentejo.

BILD JOHAN AUGUSTIN

lever lodjur i Portugal är 500 kvadratkilometer så behöver vildmarksområdena utökas, men det är svårt sedan den största delen av marken är privatägd, och allt större ytor täcks med monokulturer som oliv- och vinodlingar.

– Lodjuren behöver miljöer som de kan leva i, säger Olga Martins, som också arbetar för ICNF.

En orsak till att världens biologiska mångfald hotas är att livsmiljöerna trängs undan av våra plantager, åkermarker och städer. I Portugal köper därför miljöorganisationer upp mark och återförvildar den. Ett annat sätt att säkerställa hotade arters framtid är ett få med sig lokalbefolkningen. Landägare och jägare, som tidigare var kritiska till att ha lodjur på sina marker, har gjort en helomvändning sedan arbetet med att öka kaninstammarna började.

Kanin, som är en traditionell maträtt i Alentejo, är förutom ett jaktbart vilt även lodjurens huvudföda. Finns det få kaniner så finns det även få lodjur. Kaninpest slår ut kaninstammarna med jämna mellanrum, så ett pest-vaccin är på gång samtidigt som artificiella gångar byggs till kaninerna i den

Där fångar lodjuren rävar som kommer hit för att döda lammen. Så det gillar markägarna!

ibland väldigt kompakta jorden. Lodjuren angriper inte tamdjur så lantbrukarna är positiva till att ha arten på sina marker.

– Det är en win-win situation, berättar João Alves.

Delvis öppna kulturlandskap

Dessutom pratar ICNF med landägare om att anlägga mer traditionella mosaiklandskap med korkekar och andra ekar, omgivna av busklandskap och betesmarker för boskap.

Dessa delvis öppna kulturlandskap lockar inte bara lodjur och kaniner, utan även ett stort antal fåglar. Alentejo har omkring 250 fågelarter och lockar i allt större utsträckning fågelskådare från hela världen som kommer hit för att titta på örnar, gamar, storkar och stortrappar – arter som är sällsynta på många andra håll i Europa men som stortrivs i det stäpplika landskapet där det kryllar av insekter och andra bytesdjur.

Dinis Cortes driver företaget Wild Scape, som tar med turister på fågelskådning i området. Det märks att har stenkoll på varje art, vare sig det rör sig om en bronsibis, grå häger eller ormråk, som vi får syn på utöver

ett 40-tal andra fågelarter. Dinis visar upp våtmarkerna som har bildats av konstgjorda sjöar i reservatet Castro Verde Biosphere Reserve, som ligger i anslutning till nationalparken Vale Do Guadiana. Han förklarar att attityderna på sistone har förändrats bland lokalbefolkningen i Alentejo. Från att vara envisa bönder och jägare som tidigare sköt på "allt som rörde sig" finns i dag en helt annan medvetenhet.

Det är viktigt om vi ska undvika massutrotningen av arter. Författarna till Living Planet Report framhåller att vi måste påskynda restaureringen av mark, skydda nya områden, och balansera mänskliga aktiviteter i viktiga naturområden. Något som Alentejo-regionen banar vägen för.

– Nu tillämpar man väldigt selektiv jakt och det är faktiskt bra för miljövården här, säger Dinis Cortes och berättar att en symbios har skapats mellan kaniner, lodjur och jägare.

Samtidigt är det allt färre som jagar, säger han.

– Barnen utbildas inom miljövärd, och den nya generationen vill hellre hålla på med fågelskådning. •